

AB'ye Girerken Kütüphanelerimizin İşlevi

Yusuf Tavacı*

Öz

AB'ye girme sürecinde, ekonomik, kültürel, sosyal ve siyasal birliğin sağlanması için eğitim politikamızda radikal kararlar alınmalı, yaygın eğitim ve kültür kurumu kütüphaneler hızlı bir biçimde devreye sokulmalıdır.

Bunun için de öncelikle Kütüphaneler Kanunu çıkartılmalı, kütüphanecilerin yetiştirildiği eğitim kurumlarının programlarında kütüphanecilerin eğitici yönlerini de dikkate alarak eğitim sosyolojisi ve psikolojisi gibi dersler yer almalı, kütüphanelerin çağa uygun hale getirilmesi için yeni projeler üretilerek, iç ve dış kaynaklar sağlanmalıdır. Daha açık bir ifadeyle AB'ye girerken, önemli toplumsal görevler üstlenmesi gereken yaygın eğitim ve kültür kurumu kütüphanelerin, yeniden yapılandırılarak toplumla bütünleşmesi sağlanmalıdır.

Helsinki'de açılan yeni ufukla AB'ye girme süreci başlamıştır. Bu süreçte ekonomik, kültürel, sosyal ve siyasal uyumun sağlanması için alt yapının güçlendirilmesi çalışmaları (mevzuat, eğitim vb.) hızlandırılarak yürütülecektir. Ancak, belirtilen alanlardaki göstergelere bakarsak aramızdaki farkı görür ve çözümlenmemiz gereken sorunların zorluklarını ve aciliyetini daha iyi anlarız.

Satınalma gücü paritesi esasına göre (Dünyanın..., 2000: 11)

Ülke	Nüfus (milyon)	Kişi Başına (dolar)	G.S.M.H. (milyar dolar)
Almanya	82	22.026	2.179.8
Fransa	59	21.214	1.465.4
İngiltere	59	20.314	1.264.3
İtalya	58	20.365	1.157.0
İspanya	39	15.960	555.2
Türkiye	63	6.594	200.5

* Yusuf Tavacı, Beyazıt Devlet Kütüphanesi Emekli Müdürüdür.

Bugün için Avrupa standartlarında yaşayanlarımız, nüfusumuzun ancak 1/5'ini oluşturmaktadır (Tuncay, 2000: 20; Aşık, 2000: 15; Avrupa..., 2000: 12; Akyol, 2000: 21; Okumayan..., 1997: 13; Ulagay, 2000: 20)

	Yıllık nüfus artışı	Kişi başına et tüketimi	enflasyon	Parlamento'da kadın sayısı	Kişi başına kağıt tüketimi	Internet kullanımı
Avrupa	% 0.3	20-21 kg	% 1,7	% 20-40	90 kg	% 30
Türkiye	% 1.4	7-9 kg	% 60-70	% 4,2	20 kg	% 1,2

Tüm bu farklılıkların kapatılmasının temelinde eğitim olgusu yatmaktadır. Bu konuda da aramızda katedilmesi gereken uzun bir yol vardır. Okullaşma oranı açısından durumumuza baktığımızda (Oruç, 1999: 15)

	Ortaokul	Lise	Yüksekokul
Avrupa	% 90	% 90	% 49
Türkiye	% 47.7	% 47.7	%12.2 (Açık öğretimle%26.1)

Örgün eğitim kurumları olan okullarda eğitim görenlerin sayısını yaklaşık 15 milyon olarak kabul edersek, geriye kalan 50 milyon insanımızın eğitimini kim üstlenecektir? Günümüz bilgi çağıdır, bireysellik ön plana çıkmıştır ve eğitim bir süreçtir, yaşam boyu devam etmelidir.

Atackeril bir aile yapısından, otoriter ve ezbere dayalı bir eğitim sisteminden gelen insanlarımızın yapısı ortadadır. Michigan Üniversitesi tarafından yapılan araştırmada; Türk insanının ne geleneksel, ne sanayi, ne de sanayi ötesi toplum kalıplarına tam olarak uymadığı tespit edilmiştir (Fenerci, 1999:16). Eğitim-Sen'in tespitlerine göre; gençlerimizin otoriteye eleştirisiz uyan, kendilerinden olmayanı aşağılayan, saldırgan, baskıcı, katı kurallı, cinsiyet ayrımı yapan, lider arayışı içinde olan bir yapıda olduğu saptanmıştır (Güçlü, 2000: 21).

Yine terör örgütü mensuplarının tamamına yakınının ya hiç eğitim görmeyenlerden, ya da eğitimini yarıda bırakanlardan oluştuğu tespit edilmiştir (Güçlü, 2000: 23). Oysa günümüzdeki gençlerin okuma alışkanlığı kazanarak araştıran, soru soran, haksızlığa karşı çıkan, hoşgörülü, hak ve özgürlüklere saygı duyan ve üretici bir yapıda olması gerekmektedir.

Kişisel gelişmenin fizikî alt yapısı 0-3 yaş, kimlik alt yapısı 0-6 yaşlar arasında atıldığına göre, okul öncesi dönemdeki çocukların, okul sonrası dönemdeki aile büyüklerinin, eğitilmesi, güncel bilgilerle donatılması son derece önemlidir. İşte burada yaygın eğitim ve kültür kurumları olan kütüphaneler devreye girmelidir.

Bunu yanında, çağa uygun olarak araştırmaya yönelik eğitim vermesi gereken örgün eğitim kurumlarını destekleyenlerin başında da kütüphaneler gelmelidir. Kütüphanelerin, bulunduğu yöre için enformasyon merkezi olma gibi bir görevi, vatandaşların da belirtilen hizmetleri isteme gibi bir hakları vardır. Ne yazık ki, ne vatandaşlar ne de kütüphaneciler bunun bilincindedir. Hatta toplumu yönetenler, eğitim ve kültür politikalarımıza yön verenler de sözkonusu gereğin tam olarak farkında değiller gibi; çünkü bu güne kadar kütüphaneleri gündeme getiren de olmamıştır.

Herşeyin başı maddiyat olarak görülen toplumumuzda, sunduğu bilgilendirme hizmeti kısa sürede maddiyata dönüşmediğinden, insanlık için son derece önemli kurum olan kütüphaneler herkesçe gözardı edilmekte, ekonominin baş kuralı olan arz ve talep eğrisi burada işlevsellik kazanmamaktadır. Yeterli talep ve tepki olmadığından kütüphanelerimizin daha iyi hizmet verme gibi sorunları yokmuş gibi davranılmakta, vatandaşların da sorunlarını bilgiyle çözme gibi bir alışkanlıkları olmadığından daha iyi bir hizmet bekleme gibi sorunları yoktur. Herkes halinden memnun bir şekilde yaşama devam etmektedir.

Ülkemizi, basılan kitap sayısı, halk kütüphanelerindeki kitap mevcudu ve okuyucu sayısı açısından bazı Avrupa ülkeleriyle karşılaştırıldığında, 1997 yılına ait aşağıda sunulan istatistiki bilgilere erişilir.(Unesco, 1999; Kütüphaneler...),

Ülke	Kütüphane	Kitap Sayısı	Ödünç Verilen Kitap Sayısı
Almanya	14.372	149.205.000	310.778.000
Fransa	2.577	89.766.000	89.559.000
Türkiye	1.310	11.296.391	4.707.687

Yıllık yayınlanan kitap (çeşit olarak) Almanya'da, 49.000; Fransa'da 27.000; Türkiye'de 7.000'dir. Avrupa'da kitap, ihtiyaç listesinde 18. sırada, Türkiye ise 222. sıradadır. Fransa'da 1 kişiye 7 kitap düşerken, Türkiye'de 4 kişiye 1 kitap düşmekte; Avrupa'da iki kişiye 1 gazete düşerken, Türkiye'de 20 kişiye bir gazete düşmektedir (Okumayan..., 1997: 13).

Selçuk Üniversitesinde yapılan bir araştırmada; öğrenciler arasında kitap okuyan oranı %27.5 (Üniversiteli...2000:13), Gaziantep’de en büyük kitapçının günlük cirosu 20-25 milyon TL., 5 bin öğrencinin bulunduğu üniversite kampüsünde satılan gazete sayısı ise 20’dir (Bildirici, 1999:19). Oysa Köy Enstitülerinin faaliyette olduğu yıllarda İsmet Paşa, Savaştepe Köy Enstitüsü’ne giderken yolda rastladığı Hatice Kılıçbay’ın torbasında peynir, köfte ve ekmek yanında Sophokles’in Antigone isimli kitabını bulmuştur(Aşık, 1998:15).

AB’ye aday ülkemizde herşey ortada; yapılacak en önemli şey eğitim politikamızda radikal kararlar almak, yaygın eğitim ve kültür kurumu olan kütüphanelerimizi hızlı bir biçimde devreye sokmaktadır.

Bugünkü haliyle kütüphanelerimiz, bu görevi yerine getirebilirler mi? Hayır. Günümüzde kütüphanelerimiz ödenek ve personel açısından çaresizdirler. Devletin uyguladığı tasarruf tedbirlerinden en çok payını alan kurum kütüphaneler olmuştur. Üniversite düzeyinde kütüphanecilik eğitimi alarak büyük bir idealizmle kütüphanelere atanan kütüphanecilerin aldıkları ücret, ilkökul mezunu yardımcı hizmetlilerle eşit düzeydedir. Yönetenler ve toplum tarafından kitabı rafa koyan, isteyen olursa da alıp isteyene veren olarak görülen, dayanacağı kanunu da olmadığından siyasetçiler tarafından kolayca görevinden alınan, yerine meslekle uzaktan yakından ilgisi olmayanların atanabildiği kütüphanecilerin, maddi güçlerinin yetersizliği yanında moral güçleri de çok zayıftır.

O halde ne yapılmalıdır? Öncelikle kütüphaneler kanunu çıkartılmalıdır. Kütüphanecilerin yetiştirildiği eğitim kurumları teknik bilgiler yanında, eğitici özelliklerini de düşünerek programlarını buna göre geliştirmeli, yeni projeler üretilerek iç ve dış kaynaklar elde edilmelidir. Hatta halk kütüphanelerinin yerel yönetimlere bağlanması konusu da tartışmaya açılmalıdır.

Sonuç olarak, AB ye girme sürecinde kütüphanelere ve kütüphanecilere önemli görevler düşmektedir. Bunun yolu ise yeniden yapılanılarak sivil toplum örgütleriyle işbirliği içinde, toplumun tüm kesimlerini kucaklamaktır.

KAYNAKÇA

- Akyol, Taha. (8.3.2000). “Kadın faktörü”, *Milliyet* 21.s.
 “Avrupa Birliği’nde enflasyon %1.7”, (18.5.2000). *Milliyet* 12.s.
 Aşık, Melih. (16.1.1998). “Toplumun erdemi”, (Açık Pencere) *Milliyet*. 15.s.
 _____ (16.1.1998). “Torbada Antigone”, (Açık Pencere) *Milliyet* 15.s.
 Bildirici, Faruk. (24.2.1999). “Kütüphaneleri unuttuk”, *Hürriyet* 19.s.
 “Dünyanın en büyük ekonomileri”, (24.04.2000). *Milliyet*.

Fenerci, Tülay. (1999). "Kütüphaneciliğimiz nereden nereye", *Bilginin serüveni: dünü, bugünü ve yarını...* içinde (1-20) Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği.

Güçlü, Abbas. (14.1.2000). "Internet gençliği", *Milliyet* 21.s.

_____ (9.2.2000). "Aman dikkat", *Milliyet* 23.s.

Kütüphaneler Genel Müdürlüğü istatistikleri

"Okumayan bir milletiz", (2.9.1997) *Türkiye* 13.s.

Oruç, Mehmet. (13.8.1999). "Gelişmenin esası; kaliteli eğitim", *Türkiye* 15.s.

Soysal, Özer. (1998). *Türk kütüphaneciliği/Bilginin yazgısı*. Ankara: TKD.

Tuncay, Mete. (16.1.2000). "20. Yüzyıl faturası: Milliyetçilik", *Milliyet* 20.s.

"Türkiye 16. büyük ekonomi", (20.11.1998). *Hürriyet* 11.s.

Ulagay, Osman. (16.1.2000). "Internet sarıyor Türkiye bakıyor", *Milliyet* 20.s.

Unesco statistical yearbook (1999)

"Üniversiteli kızlar okumuyor, uyuyor", (15.1.2000). *Milliyet* 13.s.